

Nr 130.

Av herr Gezelius, om utredning av frågan om behandlingen av myrslogarna inom de på statens bekostnad storskiftade delarna av Kopparbergs län.

I tiden före storskiftena ägde de jordägande socknemännen inom de storskiftade delarna av Dalarna en rätt att å socknens skogsmark röja och upptaga myrslogar eller s. k. vakslogar. Dessa voro då av den största betydelse för den jordbrukande befolkningen, enär, på grund av den ringa tillgången på inhägnad ängskog, socknemännens mesta tillgång till naturligt hö för kreaturens framfödande över vintern måste tagas å deras på skogarna belägna myrslogar.

Vid tiden för storskiftena ägde slogarna alltjämt sin stora betydelse. De betraktades såsom »en oundgänglig nödvändighet för folkets bärning och belåtenhet». När skogsdelningen vid storskiftena blev aktuell, befarade jordägarna att gå miste om slogarna. För en lämplig fastighetsbildning syntes det nämligen naturligt, att de å skogsmarken belägna slogarna, som i allmänhet ägde en ringa areal, sammanfördes med den skogsmark, varå de voro belägna. Slogarnas ägare voro emellertid på förut angivna skäl icke villiga avstå från äganderätten till och brukningen av sina slogar.

I flertalet fall löstes det uppkomna spörsmålet sålunda, att slogägarna bibehöllos vid sin rätt till slogarna, men då dessa i regel betraktades som obesuttna hemmansnummer föreskrevs, att slogägaren 20 år efter storskiftets slut skulle såsom ägare av en obesuttenhet vara skyldig att avträda sin egendom till huvudnumret i besuttenheten mot lösen. Vidare föreskrevs, att då någon försäljning av en slog ägde rum efter storskiftets slut, skulle ägaren till skogen, varå myrslogen vore belägen, alltid ha förmånsrätt till köpet.

Initiativet till inlösen av slogarna skulle ursprungligen tagas av vederbörande länsstyrelse, men denna rätt och skyldighet för länsstyrelsen bortogs efter kort tid, och detta har haft till följd, att flertalet myrslogar förblivit oinlösta, särskilt som slogägaren icke synes äga rätt påkalla inlösen.

Vad här anförts angående slogarnas behandling vid storskiftena är emellertid endast typfall. Inom skilda storskifteslag förekommo avvikelser från huvudreglerna. En närmare utredning på denna punkt är därför påkallad, när man går att bedöma de frågor, som denna framställning avser att bringa till en praktisk lösning.

I tiden efter storskiftet inträdde en omvärdering av slogarna. Dessa blevo genom uppodling i själva bygden icke längre av avgörande betydelse för

kreaturens framfödande, särskilt som bl. a. de långa avstånden och minskad tillgång på billig arbetskraft gjorde, att höet från slogarna blev dyrare. Brukningen av slogarna upphörde därför så gott som helt, och detta hade till följd, att slogarna i åtskilliga fall kommo att utan inlösen de facto förenas med kringliggande skogsmark, sedan slogarnas ägare uppgivit sin rätt att bruka slogarna och äganderättsanspråken fallit i glömska.

Genom skogsvårdande åtgärder (avdikningar m. m.) som vidtagits av ägaren till kringliggande skogsmark blevo slogarna rikt skogbärande, och de senare årens stegring uti virkespriserna har medfört en icke obetydlig ökning av slogarnas värde, enär slogens ägare ansetts äga rätt att tillgodogöra sig den å slogmarken växande skogen.

Måhända är detta en förklaring till att under senare år med stöd av vidlyftiga äganderätts- och arvsutredningar anspråk på äganderätt till myrslogar väckts och föranlett omfattande rättstvister, som i de flesta fall avgjorts till slogägarens förmån. Kringliggande skogsmarks ägare har emellertid i regel icke funnit anledning påkalla inlösen, måhända på grund av nu gällande höga virkes- och markpriser, och slogägaren har saknat initiativrätt till en inlösen.

Här förut angivna förhållanden ha medfört en betydande rättsosäkerhet för ägaren till kringliggande skogsmark, helst som denne i många fall icke kan bedöma till vem rätten till en myrslog kan höra, och kunna för övrigt verka hämmande på dennes intresse för skogsvårdande åtgärder, som i väsentlig mån kunna komma annan, nämligen slogägaren, till godo. Ur de synpunkter, som böra vara vägledande för en god fastighetsbildning, är det vidare otillfredsställande, att alltjämt, latent eller icke, finnas å skiftena inom skogsmarken insprängda till arealen obetydliga områden, som för övrigt till läge och gränser icke äro med tillfredsställande tydlighet bestämda.

Ur angivna synpunkter och för att i görligaste mån undanröja underlaget för framtida tvister genom att bringa klarhet och reda i här berörda äganderätts- och skiftesförhållanden är det angeläget att åtgärder vidtagas *dels* för att fastställa till vilka slogar alltjämt med fog kan göras gällande äganderättsanspråk, *dels ock* för att åvägabringa en redan vid storskiftena avsedd inlösen av slogarna.

De spörsmål som här upptagits till behandling äro av mycket vidlyftig natur. Självfallet har det icke varit möjligt att inom ramen för en motion lämna en utförlig redogörelse för myrslogarnas uppkomst och deras rättsliga natur eller att lämna någon utförligare motivering och framlägga några förslag i motionens syfte. Detta har icke heller syntts mig påkallat, då jag förutsätter, att vederbörande utskott vid ärendets behandling kommer att inhämta lantmäteristyrelsens yttrande.

Motionen åsyftar endast att få till stånd en utredning av här förut angivna spörsmål. Det är angeläget att denna utredning verkställes snarast

möjligt, då den bör vara tillgänglig vid de omskiften, som f. n. pågå eller inom den närmaste tiden äro avsedda att verkställas inom Dalarna.

Jag hemställer förty,

att riksdagen måtte ingå till Kungl. Maj:t med hemställan att frågan om behandlingen av myrslogarna inom de på statens bekostnad storskiftade delarna av Kopparbergs län snarast möjligt göres till föremål för en särskild utredning.

Stockholm den 20 januari 1948.

Birger Gezelius.
